

RAUTAVAARA

PARAS LUONNOSTAAN

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma Rautavaaran lukio

Hyvinvointilautakunta 25.06.2025

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Oppimisen tuesta ja erityisopetuksesta tiedottaminen.....	3
3	Oppimisen tuen ja erityisopetuksen tarpeen arviointi ja tunnistaminen sekä kirjaus henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.....	3
4	Oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen	5
4.1	Tuen suunnittelu ennen opintojakson alkua	5
4.2	Tuki opintojakson aikana	5
5	Päätös erityisopetuksesta.....	6
6	Oppimisen tuen ja erityisopetuksen seuranta ja arviointi	7
7	Yhteistyö, vastuu ja työnjako	8
8	Lite 1: Oppimisen haasteiden tunnistamisen opas aineenopettajille	9

1 Johdanto

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa kuvataan Rautavaaran lukion opiskelijan oppimisen tuen ja erityisopetuksen keskeiset periaatteet, tavoitteet, toimintatavat ja vastuut. Tämä suunnitelma täydentää Rautavaaran lukion opetussuunnitelmaa, ohjaussuunnitelmaa ja opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Suunnitelma on voimassa 1.8.2025 alkaen.

2 Oppimisen tuesta ja erityisopetuksesta tiedottaminen

Oppimisen tuesta ja erityisopetuksesta tiedotetaan

- ensimmäisen vuosikurssin lukio-opiskelijoille pidettävällä Lukio tutuksi -opintojaksolla
- eri oppiaineiden opintojaksojen alussa
- Wilman tiedotteilla sekä Wilma-viestitse
- kotiväen illoissa
- ryhmänohjaajien, erityisopettajan ja opinto-ohjaajan opiskelijahaastatteluissa.

3 Oppimisen tuen ja erityisopetuksen tarpeen arviointi ja tunnistaminen sekä kirjaus henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan

Yhteishaun tulosten julkaisun jälkeen peruskoulun ja lukion opinto-ohjaaja tapaavat ja peruskoulun opinto-ohjaaja välittää tiedot oppimisen tuesta niistä oppilaista, jotka ovat antaneet luvan oppimisen tuen tiedonsiirtoon. Yläkoulun erityisopettaja siirtää erityisen tuen päätökset lukion erityisopettajalle.

Saatujen etukäteistietojen pohjalta opiskelijalle suunnitellaan tarpeelliset tukitoimet. Suunnitelmaa täydennetään lähtötasotestien, opettajien havaintojen sekä opiskelijan saaman yleisen tuen pohjalta. Opiskelijan pyynnöstä suunnitellut tukitoimet kirjataan hänen henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa. Erityisopettaja huolehtii siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua sekä kirjaa opiskelijan Oppimisen tuki -lomakkeelle (D-lomake) suunnitellut tukitoimet yhdessä opiskelijan, opetushenkilöstön ja tarvittaessa myös huoltajien kanssa. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti. Erityisopettaja arvioi toteutuneen tuen vaikuttavuutta vuosittain.

Jos opiskelijan tuen tarpeeseen ei ole pystytty vastaamaan yleisillä tukitoimilla ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi, voidaan opiskelijan, huoltajan ja/tai opetushenkilöstön pyynnöstä tehdä hallintopäätös erityisopetuksesta.

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen tarpeen tunnistaminen Rautavaaran lukiossa

Ennakkotiedot	<p>Opinto-ohjaaja kokoaa tiedot mahdollisesta tuen tarpeesta perusopetuksen oppilaanohjaajan kanssa järjestettävässä tiedonsiirtotapaamisessa lukuvuoden alussa.</p> <p>Opinto-ohjaaja ilmoittaa ryhmänohjaajille lukuvuoden alkaessa ne tukea tarvitsevat opiskelijat, joista on jo saatu tietoa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lähteinä ovat yhteisvalinnan ja jatkuvan haun valintaan perustuvat tiedot sekä muut oppilaitokseen yksilökohtaisesti siirretyt tiedot. • Tiedon lähteenä voi olla myös opiskelijan tai hänen huoltajansa ilmoittama tuen tarve.
Opiskelija-tuntemus	<p>Suurin osa opettajista on opettanut opiskelijoita jo peruskoulussa, joten opiskelijatuntemus on hyvä ja tuen tarpeet ovat hyvin tiedossa.</p> <p>Ryhmänohjaaja haastattelee ryhmänsä opiskelijat ensimmäisen periodin aikana osana Lukio tutuksi -opintoja.</p> <p>Opinto-ohjaaja haastattelee kaikki opiskelijat ensimmäisen opiskeluvuoden aikana yhdessä ryhmänohjaajan kanssa kevätlukukaudella.</p> <p>Opintojen aikana opiskelijan tai hänen huoltajansa ilmoittama tuen tarve huomioidaan.</p>
Alkukartoitukset ja testit	<p>Opiskelijat osallistuvat lähtötasotesteihin alkuvaiheen opintojen aikana (matematiikan alkukartoitus, lukiseula).</p> <p>Testeistä saatavaa tietoa hyödynnetään opiskelijan tukitoimia suunniteltaessa.</p> <p>Tarpeen mukaan opiskelija ohjataan yksilöllisiin testeihin.</p>
Jatkuva seuranta	<p>Tuen tarve voi ilmetä myös myöhemmin opintojen aikana, jolloin tulee harkita oppimisen tuen ja/tai erityisopetuksen päätöksen laadintaa. Kunkin työyhteisön jäsenen tulee ennakoida mahdollista tuen tarvetta, jos:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opiskelijalla on runsaasti poissaoloja – käyttäytyminen muuttuu tavanomaisesta – opiskelutaitojen kehityksessä tai oppimisessa on vaikeuksia – osallistumisen aktiivisuus heikkenee – nuoren sosiaalisissa suhteissa tapahtuu muutoksia – opiskelija alisuoriutuu – opiskelija käyttäytyy hyvin torjuvasti – opiskelija saa heikkoja arvosanoja – herää muusta syystä huoli nuoresta.

4 Oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen

4.1 Tuen suunnittelu ennen opintojakson alkua

Ennen opintojakson alkua aineenopettaja huomioi opiskelijaryhmänsä yksilölliset tuen tarpeet, jotka on kirjattu Wilman Lomakkeet-välilehden D-lomakkeelle. Wilman opintojaksokohtaisessa opiskelijalistauksessa ne opiskelijat, joille kirjattu opiskelun tukitoimia, näkyvät sinisellä merkinnällä nimen jälkeen. Tämä antaa opettajalle luvan katsoa opiskelijan lomakkeen tiedot. Lisäksi opettaja voi tarkistaa Tuen opas aineenopettajille -listauksen mukaiset tukitoimet.

4.2 Tuki opintojakson aikana

Opintojakson alkaessa **opettaja tiedottaa** oppiaineensa opiskelun tuen vaihtoehdot ja auttaa opiskelijaa oppiaineensa **oppimaan oppimisen taitojen kehittämisessä**.

Aineenopettaja havainnoi oppituntiansa aikana ilmenevää tuen tarvetta. Jos tuen tarvetta ilmenee, opettaja tarjoaa aktiivisesti **tukiopetusta**. Tukiopetuksen lähtökohtana on ennalta ehkäistä myöhemmin opinnoissa mahdollisesti eteen tulevia ongelmia.

Joka jaksossa opintojen tukena tarjotaan **tukipajoja**. Tukipajat ovat matalan kynnyksen oppimisen tukea, jossa eri aineiden opettajat tarjoavat monipuolisia tuen keinoja opintojen etenemiseksi.

Matematiikassa ja ruotsin ja englannin kielissä on **lisätunteja**, joiden avulla vahvistetaan opiskelijoiden perustaitoja kyseisissä oppiaineissa.

Erityisopettaja on tarvittaessa mukana oppitunneilla. Tämän lisäksi opiskelijoiden on mahdollista varata henkilökohtaisia aikoja erityisopettajalle. Erityisopettaja konsultoi tarvittaessa aineenopettajia oppimisen tuen järjestämisessä. Lisäksi erityisopettaja ohjaa tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Opinto-ohjaaja antaa opiskelijoille tukea ja ohjausta lukio-opintojen suorittamiseksi. Lisäksi opiskelijoiden tukena ovat **opiskeluhuollon palveluja** tarjoavat asiantuntijat.

Rautavaaran lukion tukipolku

5 Päätös erityisopetuksesta

Päätös erityisopetuksesta tehdään aina erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Lukiolain 28 b §:n mukaan opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi eikä 28 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarve huomioon ottaen. Opiskelijan pyynnöstä päätös erityisopetuksesta kirjataan hänen opintosuunnitelmaansa.

Erityisopettaja valmistelee erityisopetuksen päätöksen. Päätös sisältää seuraavat asiat:

- Millä perusteella opiskelijalle myönnetään / ei myönnetä oppimisen tuen lisäksi erityisopetusta?
- Millaisia todennettuja oppimisvaikeuksia tai muita niihin rinnastettavia syitä oppimisen tukea tai erityisopetusta varten opiskelijalla on?
- Millaista oppimisen tukea tai erityisopetusta koskevaa tietoa perusopetuksesta on siirtynyt lukioon?
- Miten opiskelijan oppimisen tuen tarve on ilmennyt lukio-opinnoissa (esim. opettajien havainnot, opiskelijan omat tai huoltajan näkemykset)?
- Millaista oppimisen tukea opiskelija on saanut lukioaikanaan? Onko opiskelija osallistunut tarjottuihin tukitoimiin aktiivisesti? Millaiseksi tähänastisten tukitoimien riittävyys on arvioitu?

Päätösluonnos esitellään opiskelijalle ja hänen huoltajalleen kuulemistilaisuudessa. Erityisopettaja lähettää kutsun kuulemistilaisuuteen Wilma-viestillä viimeistään kahta viikkoa ennen tilaisuutta. Kuulemistilaisuudessa ovat läsnä asianosaiset sekä erityisopettaja, ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja. Kuuleminen voidaan toteuttaa joko kasvokkain tapaamisella, etätapaamisella tai viestin välityksellä, jos huoltaja on hyväksynyt asian.

Kuulemisen jälkeen erityisopettaja kirjaa asiat. Kirjauksen jälkeen erityisopettaja lähettää hakemuksen rehtorille hyväksyttäväksi. Rehtori tekee hakemuksen perusteella asiasta hallinnollisen päätöksen. Päätös annetaan tiedoksi sähköisesti opiskelijalle, hänen huoltajalleen, ryhmänohjaajalle, erityisopettajalle ja opinto-ohjaajalle. Erityisopetuksen päätös kirjataan opiskeluhallinto-ohjelmaan opiskelijan Tuki-välilehdelle ainoastaan, jos opiskelija sitä pyytää.

Erityisopetuksen tarpeen määrittelyprosessi

Mitä	Miten	Kuka vastaa
Ennakkotiedot	Opiskelijavalinnan vahvistuttua opinto-ohjaajien tiedonsiirtopalaveri. <u>Erityisopettaja</u> selvittää erityisen tuen päätöksen tekemisen tarpeen määriteltyjen kriteereiden sekä peruskoulusta toimitettujen tietojen perusteella. Perusvalmiuksien testaus lähtötasotesteillä (matematiikan taitokartoitus, lukiseula) Wilman tiedonsiirtolomake Asiantuntijalausunnot	Opinto-ohjaajat, erityisopettaja, ryhmänohjaaja, rehtori
Lähtötason kartoitus	Perusvalmiuksien testaus lähtötasotesteillä (matematiikka, lukiseula)	Erityisopettaja, ryhmänohjaaja
Opintojen alkuvaiheen tuen tarpeen selvittely	Ryhmänohjaajan haastattelu	Ryhmänohjaaja
Opintojen aikana ilmenevät tuen tarpeet	Ryhmänohjaajan opintojen seuranta ja haastattelu Opinto-ohjaajan haastattelut Aineenopettajien havainnot	Ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, aineenopettaja

6 Oppimisen tuen ja erityisopetuksen seuranta ja arviointi

Opiskelijan tuen tarvetta arvioidaan opintojen edetessä. Lisäksi toteutetun tuen tuloksellisuutta arvioidaan säännöllisesti. Tuen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten testejä tai haastatteluja. Oppimisen tuen vaikuttavuutta arvioivat aineenopettajat, ryhmänohjaajat, opinto-ohjaajat ja erityisopettaja.

Erityisopetuksen toteutusta seurataan ja arvioidaan vuosittain. Erityisopettaja on vastuussa erityisopetuksen riittävyysarvioinnista ja toteutuksen seurannasta.

Oppimisen tuen vaikuttavuudesta ja saatavuudesta saadaan tietoa myös vuosittaisesta lukuvuosipalautteesta ja kouluterveyskyselystä

7 Yhteistyö, vastuu ja työnjako

Rehtori	Resursoi oppimisen tuen ja erityisopetuksen. Vastaa erityisopetusta koskevan hallintopäätöksen tekemisestä. Vastaa opiskeluhuollosta.
Opinto-ohjaaja	Osallistuu nivelvaiheen tiedonsiirtoon ja huolehtii tiedonsiirrosta ryhmänohjaajille ja erityisopettajalle. On tarvittaessa mukana tukitoimien suunnittelussa. Osallistuu tukitoimien toteuttamiseen yhteistyössä opetushenkilöstön kanssa. Ohjaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa opintojen eri vaiheissa. Seuraa ja arvioi yhdessä opiskelijan kanssa toteutettujen tukitoimien vaikuttavuutta.
Erityisopettaja	Suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Selvittää opiskelijan tahdonilmaisun tukitoimien kirjaamiseen. Tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Selvittää ja arvioi opiskelijan erityisopetuksen tarpeen perusopetuksen aikana tehdyn päätöksen pohjalta, jos opiskelijalle on tehty perusopetuksen aikana oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös. Osallistuu tukitoimien toteuttamiseen opetushenkilöstön yhteistyönä. Seuraa ja arvioi tuen tarvetta ja annetun tuen vaikuttavuutta. Valmisteleo ja kirjaa hallintopäätöksen.
Ryhmänohjaaja	Käynnistää tarvittaessa ryhmänsä opiskelijan tuen tarpeen selvittämisen. Osallistuu tukitoimien toteuttamiseen opetushenkilöstön yhteistyönä. Seuraa ja arvioi yhdessä opiskelijan kanssa toteutettujen tukitoimien vaikuttavuutta.
Aineenopettaja	Tiedottaa opiskelijoille saatavilla olevista tukitoimista ja on mukana tukitoimien suunnittelussa. Neuvottelee vaihtoehtoisista opiskelutavoista opiskelijan, erityisopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa. Toteuttaa yhdessä opiskelijan ja opetushenkilöstön kanssa opiskelun ja oppimisen tukitoimia. Tiedottaa ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajille ja erityisopettajalle, jos opiskelu ei etene tai jos opiskelija ei osallistu säännöllisesti opiskeluun. Kirjaa antamansa tuen opiskelijan tukilomakkeelle Wilmassa.
Opiskelija	Pyytää tukitoimien kirjaamista opiskelusuunnitelmaan. Ilmoittaa tuen tarpeen muutoksista erityisopettajalle. Hyödyntää saamaansa tukea opintojen etenemiseksi. Pyytää erityisopetuksen hallintopäätöstä.
Huoltaja	Pyytää tukitoimien kirjaamista opiskelusuunnitelmaan. Pyytää erityisopetuksen hallintopäätöstä.

8 Liite 1: Oppimisen haasteiden tunnistamisen opas aineenopettajille

LUKEMISEN, KIRJOITTAMISEN JA HAHMOTTAMISEN HAASTEET

- Lukeminen on teknisesti hidasta ja työlästä tai virheellistä.
- Olennaisen löytäminen ja kokonaisuuksien hahmottaminen on haastavaa.
- Samankaltaisten äänteiden tai sanojen erottaminen toisistaan on vaikeaa.
- Kirjoitettaessa tulee usein virheitä.
- Asioiden muotoileminen kirjalliseen muotoon on haastavaa.
- Sanaston oppiminen, muistiin painaminen ja mieleen palauttaminen on työlästä.
- Karttojen tai kaavioiden hahmottaminen on vaikeaa.

MATEMAATTISET OPPIMISVAIKEUDET

- Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja soveltaminen on vaikeaa.
- Laskusääntöjen muistaminen on vaikeaa.
- Laskeminen on hidasta ja virhealtista.
- Numerosarjojen muistaminen tai numeroiden järjestykseen laittaminen on vaikeaa.

KESKITTYMISEN, TARKKAAVAISUUDEN JA TOIMINNANOHJAUKSEN HAASTEET

- Tehtävien itsenäinen aloittaminen ja suorittaminen voi olla vaikeaa.
- Ohjeet unohtuvat tai työskentely voi jumiutua.
- Oman työn suunnittelu ja looginen tehtävässä eteneminen on vaikeaa.
- Aikatauluissa pysyminen on hankalaa ja myöhästelyä tapahtuu usein.
- Työskentelylle on leimallista levottomuus, keskittymisvaikeudet, unohtelu ja impulsiivisuus.

AUTISMIKIRJO

- Vuorovaikutuksen ja kommunikaation poikkeavuus voi vaikuttaa opiskeluun.
- Opiskelijalla on eksakteja kiinnostuksenkohteita.
- Ajattelussa ilmenee jumiutumista, joustamattomuutta tai väärinymmärryksiä.

PSYYKKISET JA SOSIAALISET HAASTEET

- Perfektionismi tai korkeat tavoitteet voivat aiheuttaa uupumusta.
- Oppilaalla on ahdistuneisuutta, masennusta, paniikki- tai pakko-oireita.
- Kokeet, esiintymistilanteet, sosiaaliset tilanteet aiheuttavat pelkoa ja jännitystä.
- Välttämiskäyttäytymisestä voi seurata fyysisiä oireita, poissaoloja.
- Haastavat perhetilanteet saattavat vaikuttaa opiskeluun.

SAIRAUDET JA VAMMAT

- Kuulo- ja näkövamman aiheuttamat rajoitteet ja apuvälineiden käyttö.
- Liikuntarajoitteet.
- Epilepsian, diabeteksen, migreenin, reuman tai muun kroonisen tilan hoito.
- Onnettomuudet ja niiden jälkitilat.

PUUTTEELLISEN OPETUSKIELEN HALLINNAN HAASTEET

- Vieraskieliset tai heikosti suomea puhuvat opiskelijat.
- Opiskelijoille vieraiden oppiaineiden sanaston hallinta.

TUEN TOTEUTTAMINEN AINEENOPETUKSESSA

Oppimisympäristössä huomioitavat asiat:

- Olen luonut rauhallisen ja selkeän oppimisympäristön.
- Huomioin opiskelijan työskentelypaikan ja annan mahdollisuuden vaihtaa paikkaa tarvittaessa.
- Annan mahdollisuuden hyödyntää koulun eri tiloja opiskelussa.
- Esitän kotitehtävät selkeästi ja ne ovat helposti saatavilla. Mahdollistan tehtävien tallentamisen esimerkiksi valokuvaamalla.
- Kiinnitän huomiota opiskelijoiden ryhmäytymiseen ja mahdollistan positiivisen sekä turvallisen oppimisympäristön.

Toiminnanohjauksen tukeminen:

- Pidän oppitunnin sisällön ja tavoitteet selkeästi esillä.
- Käytän kuvallista tukea tunnin rakenteissa ja ohjeistuksessa.
- Pilkon ohjeiden annon ja tehtävät vaiheisiin (ensin-sitten-jälkeen) sekä yksinkertaistan niitä.
- Annan selkeät, lyhyet ja ymmärrettävät ohjeet riittävällä äänenvoimakkuudella ja äänensävyllä.

- Visualisoin ajan käyttöä hyödyntämällä esimerkiksi Classroomscreeniä ja ajastinta.
- Jaksotan ja tauotan oppituntien rakennetta ja käytän tarvittaessa rentoutumisharjoituksia.
- Tarjoan opiskelijoille apuvälineitä, kuten istuintyynyjä, näpertelyesineitä tai kuulokkeita.

Oppimisen tukeminen

- Käytän vaihtelevia opetusmenetelmiä ja työtapoja sekä hyödynnän monikanavaisuutta.
- Eriytän tehtäviä, materiaaleja ja aikatauluja.
- Mallinnan tehtävät konkreettisesti ja kytken käytäntöön.
- Annan tarvittaessa lisäaikaa tehtävien tekoon.
- Käytän joustavia opetusryhmittelyjä, huomioin tavoite- ja taitotasot ja oppimistyyliä.
- Huolehdin, että opiskelijoiden tuen tarpeista ja tavoitteista on riittävä tieto.
- Lisään yhteistyötä opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä opiskelijahuollon kanssa.

MATERIAALIEN JA MENETELMIEN KÄYTTÖ

- Tarjoan vaihtoehtoisia oppimismenetelmiä, kuten kirjoja, videoita tai digitaalisia materiaaleja.
- Opetan ja ohjaan opiskelustrategioiden käytössä ja rohkaisen niiden soveltamiseen.
- Mahdollistan monipuoliset tavat osoittaa osaamista, kuten erilaiset projektit, portfolioit tai suulliset kokeet.
- Anna opiskelijoiden käyttöön valmiita muistiinpanoja, tiivistelmiä, tukisanalistoja ja selkotekstiä.
- Hyödynnän äänikirjoja ja digitaalisia tiedostoja tarpeen mukaan.

OPPIMISTA TUKEVAN ILMAPIIRIN LUOMINEN

- Luon kohtaamisen kulttuuria tervehtimällä ja keskustelemalla opiskelijoiden kanssa.
- Tunnistan ja hyödynnän opiskelijoiden vahvuuksia.
- Annan kannustavaa palautetta ja tuon esiin opiskelijoiden onnistumista.
- Keskustelen opiskelijoiden kanssa yksilöllisistä oppimistavoista ja -tarpeista.
- Mahdollistan opiskelijoiden osallisuuden ja vaikuttamisen.